

*Кулініч О.А., канд. екон. наук, доц.
Андросова Т.В., канд. екон. наук, проф.
ДБТУ*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Потужний розвиток цифровізації на тлі пандемії доводить необхідність інноваційного розвитку, особливо на ринку освітніх послуг [1, с. 426]. Проблемам дослідження функціонування міжнародного ринку освітніх послуг присвячено багато праць таких вчених, як: Ф. Альтбах, М. Балихін, Л. Засекіна, У. Фелт, В. Андрущенко, Е. Арато, П. Еванс, П. Едерер, С. Дутта, та ін. Однак актуальність нашого дослідження обумовлена визначенням вітчизняної освіти як економічної системи, що взаємодіє з глобальним економічно-освітнім середовищем, у контексті підвищення її конкурентоспроможності на міжнародному ринку освітніх послуг за рахунок її модернізації та впровадження сучасних інформаційних технологій.

Україна має низку конкурентних переваг, які забезпечують зростання конкурентоспроможності на світовому ринку. Це науково-технічний потенціал, сучасні технології в певних галузях промисловості, розвинена система фундаментальної вищої освіти.

Ключові тенденції міжнародного ринку освітніх послуг можна охарактеризувати так: зростання масштабів, масовість; диверсифікація територіальної структури ринку та поява нових учасників; інтернаціоналізація вищої освіти, заснована на універсальному характері знань, на мобілізації колективних зусиль міжнародної наукової спільноти; універсалізація змісту освіти, яку неможливо зупинити в епоху інформаційної революції та за існуючих світових універсальних комунікаційних систем.

Сьогодні провідні країни висувають високі вимоги до якості надання вищої освіти та виступають взірцем підтримки інфраструктури на найвищому рівні. Сучасні університети останніми роками вкладають суттєві кошти у нове будівництво, розширення та оновлення комп'ютерної бази, поповнення бібліотек. Комп'ютеризація досягла дуже вражаючих масштабів.

Тож особливу роль у розвитку міжнародного ринку освітніх послуг відіграють інформаційні та комунікаційні технології. Структуру ринку сучасного інформаційного забезпечення представлено на рисунку 1, а аналіз витрат на інформаційні технології 15 провідних країн світу наведено у таблиці 1. Світова спільнота давно координує дії щодо використання інформаційних технологій. Визнання важливості цих завдань знайшло

відображення в широкомасштабних планах багатьох країн-членів ОЕСР щодо забезпечення загального доступу до комп'ютерів та Інтернет (прикладом таких програм є – британська «The National Grid for Learning» та німецька «Schulen und Netz»).

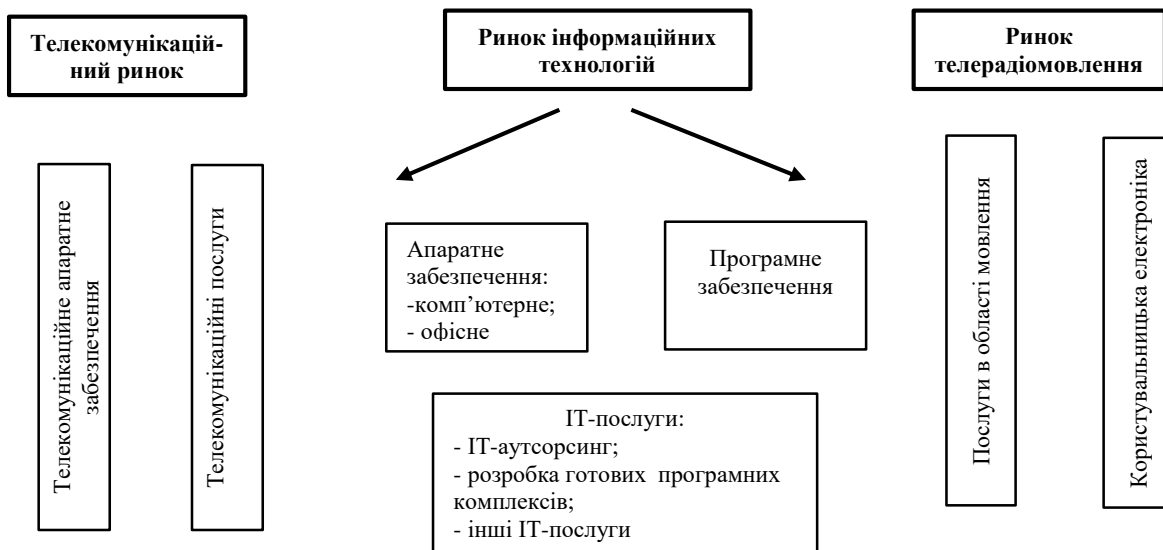

Рис. 1 – Структура ринку інформаційно-комунікаційних технологій

Таблиця 1 – Провідні 15 країн за витратами на ІТ

Країна	Витрати на ІТ, млрд. дол. США	Річне зростання, %	Зростання ВВП, %
США	654,25	3,9	1,9
Китай	182,74	8,3	7,7
Японія	146,53	3,4	1,5
Велика Британія	113,75	4,6	1,7
Німеччина	98,51	1,7	0,4
Франція	72,99	-0,5	0,2
Бразилія	55,86	15,8	2,5
Канада	50,77	3,3	2,0
Австралія	38,84	0,2	2,7
Індія	37,35	19,7	5,0
Італія	36,44	-0,6	-1,9
Південна Корея	36,17	-3,1	3,0
Росія	34,49	0,8	1,3
Іспанія	28,82	0,7	-1,2
Нідерланди	27,90	-0,2	-0,8

Створюються Інтернет-університети у вигляді добровільних спільнот здобувачів вищої освіти та викладачів, до яких належать Global Distance Learning Network (Глобальна мережа дистанційного навчання) Світового банку, Універсальна інформаційна мережа підтримки дистанційного навчання Канади, Університет Нової Англії та ін. За оцінками експертів The Research Center of USA, у найближчі роки обсяг ринку платних послуг у галузі дистанційного освіти може становити 50-60 млрд. доларів. Для України ця цифра, за прогнозами фахівців, може сягнути 6,3 - 8,5 млрд. доларів.

Підводячи підсумок, до основних проблем, що пов'язані з впровадженням інформаційних технологій в сфері вищої освіти України можна віднести [2, с. 88-89]:

1. У навчальному процесі не в повній мірі використовують різноманітні інноваційні педагогічні методики, основою яких є інтерактивність та максимальна наближеність до реальної професійної діяльності майбутнього фахівців. Хоча відбулося підвищення обсягу матеріалу, відведеного на самостійне опрацювання. Фактично понад 50–60% матеріалу навчальної програми відводиться на самостійне опрацювання.

2. Невідповідність дисциплін, які викладають в Україні, європейським, а також перспектива взаємозарахування навчальних досягнень між різними навчальними закладами як усередині України, так і в Європі. Такі заходи повинні були сприяти мобільності студентів між вищими навчальними закладами в межах ЄС, спрощенню можливості працевлаштування студентів, підвищенню якості освіти, урахуваючи вимоги часу, у тому числі ринкової економіки та все більшого прикладного характеру знань.

3. Україна уклала численні міжурядові міжнародні угоди про взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені та вчені звання. Проте кількість ЗВО нашої держави, які запровадили спільні програми та присвоюють національно визнані ступені спільно з вищими іншими країнами, становить лише 3% загальної кількості українських вищих навчальних закладів.

4. Номінальна автономія українських ЗВО. Автономія ЗВО, як, наприклад, у державах ЄС і США, в Україні існує тільки на папері. У цивілізованих країнах така автономія визначається перш за все економічною незалежністю закладів від держави, конкурентними засадами існування вищої школи, поєднанням наукових засад існування та наданням послуг вищої освіти. В Україні ж держава виступає замовником освітніх послуг і формує стандарт вищої освіти. Проте, урахуваючи, що в сучасних умовах попит на фахівців визначають роботодавці, а не держава, спеціальності та рівень підготовки випускників, в першу чергу, повинні влаштовувати роботодавців.

5. Низькі обсяги фінансування з державного бюджету. Державне фінансування вищої освіти та науки в Україні є незадовільним. Відповідно держава втрачає передові позиції щодо рівня освіченості громадян, скорочуються масштаби та рівень якості підготовки науково–педагогічних кадрів, помітно погіршуються умови для творчої роботи вчених і викладачів.

6. Незадовільний стан науково–дослідної діяльності ЗВО на сучасному етапі. Світовою практикою доведено, що лише тісне поєднання освіти з наукою є запорукою забезпечення високої якості освіти та належного інтелектуального супроводу державотворення.

7. Низький рівень інноваційності освіти. На сьогодні на це спроможні лише США, Японія, деякі європейські держави, де за створеної належної наукової інфраструктури на одного науковця припадає щорічно 100–200 тис. доларів. За нашої наукової матеріально–технічної бази на одного науковця припадає близько 2 тис. дол. щорічно. Це доводить, що відстаючи від розвинутих країн за інвестиціями в освіту, буде знижуватися конкурентоспроможність вітчизняної освіти.

Список використаних джерел:

1. Кулініч О.А., Андросова Т.В. Наслідки пандемії та трансформація міжнародного бізнесу. Механізм сталого забезпечення розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід. III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (10.11.2022 р.). Харків. ДБТУ. 2022. С. 426-429

2. Чорнодід І. Проблеми вищої освіти в Україні. Ринок освітніх послуг: виклики сучасності: зб. тез наук.-практ. конф. (11 червня 2019 р.). Київ. АПСВТ. 2019. 98 с.

3. Кулініч О.А., Шахмарданов М.К. Тенденції розвитку інформаційних технологій на ринку послуг. Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно–інвестиційних процесів в Україні – 2022. V Міжнар. наук.-практ. конф. (25.02.2022 р.) м. Вінниця. ВНТУ, 2022. С. 783-786 URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/public/files/fiip/zbirn2022.pdf>